

Peking en de internationale vrouwenbeweging

• Yvette Deploige

Heeft de VN-Conferentie in Peking in september 1995 werkelijk iets opgeleverd voor vrouwen? Het antwoord op die vraag wordt bepaald door het perspectief van de vraagsteller. Als we het aantal conferentieteksten en resoluties als maatstaf nemen was het alleszins een succes. Als we het daadwerkelijke engagement van regeringsinstanties als criterium nemen, is het enthousiasme al wat minder en als we kijken naar de effectieve veranderingen in het dagelijkse leven van vrouwen als gevolg van deze conferentie, is het resultaat helemaal zoek. De overgrote meerderheid van de vrouwelijke wereldbevolking leeft nog steeds in achtergestelde posities. De zgn. ontwikkelingsprogramma's hebben hun taken vaak nog verzaamd, het geweld tegen vrouwen is de laatste jaren zeker niet verminderd en het opkomend fundamentalisme dringt vrouwen terug in hun traditionele rolpatroon.

Helaas wordt de macht en impact van vrouwen niet bepaald door ronkende verklaringen en stellingnames. Vurige pleidooien, standpunten en aanbevelingen leiden niet tot verandering, indien deze niet gedragen worden door een krachtige sociale en politieke beweging. Deze beweging toonde zich in al haar rijkdom op 65 km afstand van de officiële VN-Conferentie, tijdens het zogenaamde NGO-Forum. Deze 'hoogmis van de internationale vrouwenbeweging' met haar 30.000 aanwezigen zal alleszins de geschiedenis ingaan als de grootste vrouwenconferentie ooit georganiseerd. De investering in de voorbereiding en de

organisatie was enorm groot en de vraag of het de moeite loonde is dus terecht.

Reeds in de maanden voor de conferentie was er hevige controverse over het al dan niet deelnemen. Meedoen was een illegitiem proces legitimeren, niet meedoen was de weg vrijmaken voor degenen die niet noodzakelijk de vrouwenbelangen verdedigen.

Enerzijds leidde de voorbereiding tot veel dynamiek en activiteit op alle niveaus van de vrouwenbeweging, anderzijds gaf ze aanleiding tot veel interne discussie, tegenstellingen en verwarring. Heel de heisa rond het gastland China, de ingewikkelde administratieve

accreditatie- en visumprocedure, en de grote financiële inspanning hebben heel wat energie opgeslorpt ten koste van de inhoudelijke voorbereiding. De kwaliteit van de voorbereiding en de lokale impact was erg verschillend van land tot land.

Ook de samenstelling van de nationale delegaties en de selectie van de kandidaten die met subsidies van de overheid of van nationale instellingen hun reis bekostigden leidde tot interne verdeeldheid.

Positief is alleszins dat de vrouwenbeweging zich een plaats veroverd heeft op de internationale fora waar de wereldproblemen besproken worden. Door aanhoudende en goed uitgebouwde lobby-activiteiten is zij erin geslaagd een groot deel van de agenda en van de voorstellen in het actieplatform te bepalen. De keuze voor de lobbystrategie heeft echter ook een minder fraaie keerzijde. Zij heeft een wig gedreven tussen de vrouwengroepen aan de basis en de leidsters aan de top. De laatsten zijn als het ware vervreemd van de vrouwen die ze vertegenwoordigen en slagen er niet meer in hen warm te maken voor actie en politieke druk. De lobbyisten maken meer en meer deel uit van het establishment: zij zijn vaak gecopteerd door Internationale Instellingen en moeten om het spel te kunnen meespelen hun radicale standpunten en principes laten varen. Het feit dat zij weinig protest lieten horen tegen het repressieve optreden van de Chinese overheid op het Forum, dat zij niet opriepen om massaal op straat te komen in Peking en dat zij zich niet echt verzetten tegen het feit dat het Forum naar Huairou, 65 km buiten Peking werd verbannen, illustreren dit.

Ook inhoudelijk liggen de standpunten steeds verder uiteen. Terwijl de officiële conferentie redeneerde vanuit het behoud van het huidige ontwikkelingsmodel, werd op het Forum in alle toonaarden gepleit voor een radicale ommekeer in de machtsverhoudingen tussen Noord en Zuid, tussen mannen en vrouwen, tussen mens en natuur. Met de slogan *All issues are women issues* maakten de Filipijnse vrouwen duidelijk waar het op staat. Het volstaat niet om wat

aanpassingen en correcties door te voeren en beleidsmaatregelen te controleren op hun vrouwvriendelijkheid. Vrouwen moeten zich met alle aspecten van het maatschappelijke en politieke leven bezighouden en hiervoor radicale alternatieven formuleren.

Een gemiste kans voor België

De agenda van het Forum was een duidelijke illustratie dat de meerderheid van de aanwezigen vast besloten zijn dit te gaan doen. Dagelijks waren er meer dan 200 workshops over de meest uiteenlopende onderwerpen. De analyses die daar gemaakt werden overtroffen ruimschoots het inhoudelijk niveau van de officiële conferentie. Voor de Belgische vrouwenbeweging was dit alleszins een gemiste kans. In vergelijking met andere landen (zelfs uit Europa) was de Belgische vrouwenbeweging zeer zwak vertegenwoordigd op het forum. De Nationale Vrouwenraad (NVR) hechtte duidelijk veel meer belang aan het onderhouden van haar contacten met de officiële vertegenwoordigers, dan aan het verdiepen van inzichten, netwerking met andere vrouwenorganisaties of herbronning. In België kwamen de voorbereidingen voor de Peking-conferentie zeer laat op gang en ze hadden niet veel meer om het lijf dan het organiseren van een aantal hearings en het produceren van enkele teksten. Er werd geen inspanning gedaan om de ruime vrouwenbeweging te motiveren om deel te nemen aan het NGO-Forum. We kregen de indruk dat het allemaal niet aan ons besteed was. De Belgische vrouwen op het Forum waren bijgevolg niet de leden van traditionele vrouwenorganisaties, maar vrouwen die het feminisme benaderen vanuit een internationale context (vrouwen uit de Derde Wereldbeweging, de vredesbeweging en migrantenvrouwen); het feit dat er acht migrantenvrouwen uit België (zonder steun van de NVR) aanwezig waren op het Forum is een ongewilde vingerwijzing naar onze vrouwenbeweging.

Vrouwen uit het Zuiden

Terwijl de vorige Vrouwenfora gedomineerd werden door de blanke vrouwen, kwam de

dynamiek deze keer uit het Zuiden.

Waarschijnlijk heeft dit te maken met de politieke en economische context. Vrouwen in het Noorden hebben ondertussen gelijke rechten verworven en kennen een relatieve materiële welstand. De noden van vrouwen in het Zuiden zijn duizend maal groter en hun situatie is schrijnender. Terwijl de vrouwenbeweging in het Noorden haar slagkracht verliest, is de vrouwenbeweging uit het Zuiden springlevend. Vrouwen organiseren zich daar op alle niveaus en zoeken oplossingen voor hun dagelijkse problemen. Er ontstaan tal van samenwerkingsvormen en netwerken over de grenzen heen. Er is een onuitputtelijke rijkdom aan ideeën, voorstellen, thema's en initiatieven die in Peking op spectaculaire wijze aan de wereld werden getoond. Netwerking rond geweld, prostitutie, migratie, economische alternatieven, reproductieve gezondheidszorg, armoede, milieu, vrede...

Naast de coördinaties per thema of regio ontstaan er steeds meer intercontinentale netwerken die de specifieke vrouwenthema's plaatsen in een ruimere politieke en economische context. Vrouwen in Noord en Zuid worden geconfronteerd met dezelfde problemen: beperkte politieke participatie, discriminatie op de arbeidsmarkt, feminisering van de armoede, onbetaalde (zorg)arbeid, werkloosheid, geweld... Er is een samenhang tussen deze ontwikkelingen in het Noorden en het Zuiden want overal ter wereld worden vrouwen het zwaarst getroffen. Door de globalisering van de economie en de mundialisering kunnen we problemen van vrouwen niet meer geïsoleerd bekijken. Het ontslag van werkneemsters hier hangt nauw samen met de tewerkstelling in erbarmelijke omstandigheden van arbeidsters in de vrijhandelszones in Centraal-Amerika bijvoorbeeld.

Er kan geen oplossing komen voor de problemen van vrouwen indien er geen wereldwijde alternatieven worden uitgewerkt voor ons huidig ontwikkelingsmodel, dat winst en groei centraal stelt. Dit vereist veranderingen in het Noorden en het Zuiden, internationale

samenwerking en solidariteit.

En waar situeert de westerse vrouwenbeweging zich in dit plaatje? Tot nu toe geeft zij een zeer beperkte invulling aan haar vrouwenstrijd. De harde eisen uit de jaren '70 zijn ingewilligd. Nu de gelijke rechten verworven zijn is er een trend om op de lauweren te rusten. Nochtans leidt gelijke rechten niet tot gelijke deelname aan de machtsstructuren.

Ondanks de gezamenlijke belangenstrijd tonen vrouwen in het Noorden weinig belangstelling voor hun zusters uit het zuiden en voor de migrantenvrouwen in eigen samenleving. Solidariteit wordt al te vaak ingevuld vanuit een caritatieve ingesteldheid, of vanuit een veralgemenend 'wij vrouwen onder mekaar'.

De vrouwenbeweging in België moet zich in die context herbronnen en een verband leggen met andere sociale bewegingen. Zij moet zich gaan bezighouden met de wereldpolitiek en macro-economische thema's, wil zij de 21ste eeuw nog halen. De beleidsintenties van de overheid zullen noch in ons land, noch elders afgedwongen worden indien we er niet in slagen een sterke politieke beweging op gang te brengen. Alle krachten bundelen en reageren vanuit een gezamenlijke strategie is hier de boodschap.

